

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeeskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁUER LAJOS.

Nagybeeskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 150. szám.

Előfizetési árak:
Évesre ———— 24 kó.
Félévre ———— 12
Negyedévre ———— 6
Egy hónapra ———— 3
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Kedd, július 6.

Az ipari balesetek.

— július 6.

A m. kir. munkásbiztosítási hivatal a kereskedelemügyi m. kir. miniszter megbízásából most tette közzé a magyar szent korona országai területén az 1907. évben előfordult ipari balesetekről szóló hivatalos kiadványt.

A közlemény minden fontosabb vonatkozásban behatóan ismerteti a hazai gyár- és kisiparban az 1907. év folyamán előfordult baleseteket s tanulságos táblázatokban részletezi a baleseteknél iparágak és iparcsoportok, nemkülönben a munkások kora és munkaviszonyai, valamint a balesetek okai és következményei szerint való megoszlását. Szemléltető képet nyújt e közlemény azokról a nagy gazdasági károkról, melyek iparunkat évenként a balesetek révén sújtják.

A közlemény adatai szerint a magyar szent korona országainak területén 1907-ben összesen 22.637 ipari baleset történt és pedig az anyaországban 21.441, a társországokban 1196 baleset. A megelőző 1906. évben összesen 21.827 ipari baleset fordult elő, a balesetek száma tehát, sajnos, az 1907. évben is növekedett. A növekedés zöme az anyaországban előfordult balesetek szaporodásából ered, de Horvát-Szlavonországok területén is 100-al emelkedett a balesetek száma.

Az előfordult balesetek túlnyomó része a gyárparra esik; az 1907. évi balesetek közül nem kevesebb, mint 20.444 a gyárparban fordult elő s csak 2193 a kisiparban. Közülbelül ilyen megoszlást látnak a korábbi évek adataiban is, azzal az eltéréssel mégis, hogy míg a kisipari balesetek száma az előző években inkább csökkenő irányzatot mutatott, ez évben a kisipari balesetek száma is tetemesen növekedett.

Mindazonáltal megállapítható, hogy a kisiparban a baleseti veszély sokkal kisebb, mint a gyárparban.

Ez különben könnyen meg is érthető, mert a gyárpar sokkal több géppel és a munkások testi épségét veszélyeztető egyéb berendezésekkel van felszerelve, mint a kisipar.

Az ipari balesetek aránya azonban nemcsak a gyárpari és kisipari üzemek, hanem azokon belül iparágak, illetve iparcsoportok szerint is nagyon változó. A közlemény idevonatkozó adatai szerint a gyárparban a ruházati ipari, sokszorosítóipari, papírosipari és a bőrpari üzemek vannak a baleseti veszélynek legkevésbé kitéve, míg legveszélyesebbeknek a gépgyártás, vas- és fémipar, fa- és csontipar s az élelmezési cikkek gyártásával foglalkozó üzemek mutatkoznak.

A kisiparban a vas- és fémipar kerül első helyre, utána következnek a fa- és csontipar, az élelmezési ipar, továbbá az építőipar s a speciálisan kisipari jellegű ruházati ipar.

Az előfordult balesetek legnagyobb része csak hosszabb-rövidebb ideig tartó munkaképtelenséggel járt, de nem okozott állandó munkaképtelenséget. Az állandó munkaképtelenséget okozó balesetek az összes baleseteknek valamivel több, mint egy százalékát tették s ezek is túlnyomólag részleges munkaképtelenséget idéztek elő, míg teljes munkaképtelenséggel csak baleset járt. Feltűnően nagy a halálos balesetek száma: az adatok szerint minden száz baleset közül egy halálos kimenetelű volt.

A korábbi évek adataival szemben az 1907. évben a súlyosabb természetű balesetek száma nemcsak egyáltalában, hanem viszonylag is erősen szaporodott. A súlyosabb, tudniillik halálos végű és állandó munkaképtelenséget okozó balesetek túlnyomó része a gyárparban fordul elő, a kisiparban nemcsak ritkábbak, de egyszerűsminde könnyebb természetűek is a balesetek.

A baleseteknek a hét különböző nap-

jain való megoszlására vonatkozó adatok szerint a szombaton előfordult balesetek száma is jóval nagyobb az átlagnál, mert a balesetek 15.6 százaléka szombaton történt, holott a szombati napok — a szombatra eső ünnepek leszámításával — az év összes napjainak csak 12.8 százalékát alkották. A szombati baleseteknek az átlagot meghaladó számban tehát kétségtelenül az egész heti fárasztó munka által okozott kimerültség káros hatása jut kifejezésre.

A sérülteknek kor szerint való megoszlása tekintetében jellegzetes különbség mutatkozik a gyárpari és kisipari sérültek között. A kisiparban a 20 évet meg nem haladó sérültek aránya 1907-ben 54.4, az előző négy év átlagában pedig 48.5 százalék, míg a gyárparban csak 29.3, illetve az előző hét év átlagában 26.9 százalék. E jelenség oka valószínűleg abban keresendő, hogy a kisipari segédek fiatalon önállósítják magukat vagy pedig gyári munkásokká lesznek.

Az itt kívánatosan ismertetett közlemény tanulságos és érdekes részleteivel meggyőzően bizonyítja, mily általánosan átérzett szükségnek felel meg a munkásoknak baleset ellen való biztosítása, a mit kötelezővé tett legutóbb a törvényhozás az 1907. évi XIX. törvénycikk megalkotásával, 1907. évi július hó 1-től kezdve kötelezőleg kiterjesztvén a balesetbiztosítást mindazokra az ipari munkásokra, a kik baleseti veszélynek kitétt üzemekben foglalkoznak.

A balatoni vasút megnyitása. A balatonvidéki vasút megnyitása, amint előre megállapított, július 8-án, csütörtökön történik. A megnyitást Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter megbízásából Szterényi József államtitkár eszközözi, a miniszterium vasuti osztályának, a vasuti és hajózási főfelügyelőségnek és a magyar államvasutak igazgatósága képviselőinek részvételével. A megnyitáson több orsz. képviselő is részt vesz.

A „TORONTÁL” tárcája.

A Rubicon.

— A barátom családjának minden férfitagja öngyilkosságot követett el huszonkilenc éves korában, — mondta Linette. — A dédapja, nagyapja, apja önkézével vetett véget életének ebben a korban.

— Akkor hát mit vár a barátja még? — kérdezte jámboran a kis Nini.

— Germain holnap este hat órakor lesz huszonkilenc esztendő.

— Azt hiszed, hogy elszánja magát?

— Remélem, hogy nem. Először is, mert szeret engemet; három évre bérelte ki nekem ezt a kis palotát, gépkocsit, cobolyprémet vett. Mit gondolsz, nem tudnék én visszatartani egy férfit?

— Mikor erőt vesz rajtok az az ösztön, — ellenvetette Nini, — semmi okoskodás nem ér semmit. Ismerted azt az örményt, aki megölte magát én miattam? Meglepett Luciennel. Jó. Ezt mondtam én az örményemnek: „Nagy majom, az nem gátol benne, hogy tégedet kedvesnek találjalak.” Ezzel ott hagyott a barom s künn az utcán, az ablakom alatt agyondur-rantotta magát.

— Hallgass, itt jön Germain!

És Germain benyitott. Az arcán semmi nyoma sem volt tragikus leszámzásának. Rózsás pofók arcu nagy legény volt, jó kerek szemekkel. Sietve jött fel az emeletre s hangosan lihegett.

— Jó napot, Germain, köszöntötte Nini ellágyult hangon a Linette leplezése miatt, hát meg sem csókolsz?

És Germain egy egyszerű nehéz csókot adott neki, melytől Nini megrázkódott, annyira való, hogy a szerelemben minden csak képződés s hogy a férfi látása, kinek másnap meg kell ölni magát, megremegetti a női szívet, még a kipróbáltakat is.

— Ne feszélyeztetek magatokat! mondta Linette szemrehányó hangon.

— Mi? kérdezte Germain jámbor nevetéssel. Nini meg én jó pajtások vagyunk. Ugy-e, Nini?

De Nini némán nyújtott neki kezét. Mig ebédelték, megfigyelte Germaint. Látta, hogy ez maga az élet. Erre aztán nem bírta magát türtőztetni, az asztal alatt rálépett a Germain lábára, ki észre sem látzott a dolgot venni. Nini erőszakoskodott és Germain udvarias lassúsággal elhuzta a lábát. Mély csönd állott be. Linette süteménnyel kínálgatta a barátját.

— Te nem is eszel; itt ülsz és elmélázol!

— Fáj a fejem!

Linette egy sokatmondó kacintással figyelmeztette Ninit. Tudta róla, hogy nagyon hamar lángra lobban és ismerte a szeme sajátságos csillogását az ilyen pillanatokban.

— Hallottad, Nini, mondta, Germainnek fáj a feje. Nyeld le a csemegét és hord el magadat.

Ép oly anyai és szorgos volt Germain körül, a milyen hideg Ninivel szemben, maga sietett ki, hogy a házi patikájából port keressen elő, mely a migráit elállítsa. És Nini felhasználta ezt a pillanatot; megragadta a Germain kezét és rokonszenvesen szorongatta.

— Nem, Germain, mondta, nem, a világ nem olyan rossz.

— De hát én nem is mondtam soha.

— Megéri, hogy élvezzük.

— Teljesen azt tartom én is.

— Azt csak úgy mondom.

— Ugy is gondolom.

— Te unalmasnak, talán haszontalannak tartod az életet; mert nem ismered a szenvedélyt...

A Linette visszatérése ketté vágta ezt a társalgást; egy „a viszontlátásra!”-val kiadott a barátján nagy hidegen és meghagyta a szobalányának:

— Ha ez az egér megint beteszi ide a talpát, lebbentsd ki azzal, hogy nem vagyok itthon.

Germain ügyet sem vetett az egész dologra. Ez az ember szerepte a szürkét, az egyformaságot, az egyhangu napok folyását, rázkódásokat, váratlan események nélkül. Tragikus elődei kimerítették fájának minden romantizmusát. A dédapja unalmában ölte meg magát mint fiatal ezredes a császári épepea végén; a nagyapja felakasztotta magát, mert nagyon sok elégiát olvasott; végre az apja kivégezte magát, mert sokat szeretett s megutálta látni kalandos ifjúságának a végét.

Germain mint árva és gazdag, jól ismerte ez öngyilkosságok szakadatlan láncolatának a részleteit. Éppen nem rémitették el. Nem vágyódott mint a dédapja a fegyverek dicsőségére; nem talált gyönyört, mint a nagyapja az iradalomban elannyira, hogy belehaljon; végre azt vallotta, hogy a szerelem az érzélem kinövése.

Linette tehát egész haszontalanul aggódott. Az éj folyamán síráson kapta őt Germain.

— Mi lett?

— Kincsem, holnap a születésed évfordulója van.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeli 6 órá tól kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 3/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Vüléki hölgyek részére minden nap délelőtt ózfürdő. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad. Zuhanyfürdő minden nap délután.

— **A postahivatal köréből.** László Lajos a nagybecskereki postahivatal főnöke holnaptól kezdve négy heti szabadságra megy, mely idő alatt őt Mathiasz Gusztáv főnök helyettesíti.

— **Primicia.** Szép ünnepség keretében tartotta tegnap délelőtt Mixich Péter ujmisés áldozár, Mixich horvát közoktatásügyi osztályfőnök unokaöccse első szentmiséjét Csene községben. Ünnepe volt ez nemcsak az ujmisésnek magának, hanem a községnek is, mert a tizenötödik század óta ez volt az első eset, hogy egy felszentelt pap itt olvasta első miséjét. Mixich miséjét Vuchetich István párdányi plébános manuduktorkodása mellett fényes papi segédlettel mutatta be. A misén Csávossy Gyula báró és neje, mint a templom patronusa, továbbá számos csanádegyházmegyei, pécsi, váci, gyulafehérvári pap és klerikus, valamint a szomszédos községek papjai és intelligenciája volt jelen. A misét délelőtt egy órákor egy szentkeresztiek társaság követte, melyet Uzbasich Gáspár járási főszolgabíró és Schweninger Jakab rendeztek az ujmisés tiszteletére. Ezen az első felköszöntőt Mixich mondta X. Pius pápára, Zichy Gyula gróf pécsi és Csernoch János dr. csanádegyházmegyei püspökre. Utána még számos sikerült felköszöntő hangzott el.

— **Uj teológusok.** A temesvári teológiában Csernoch János dr. megyés püspök szombaton tizenkilenc, az idén érettségizett ifjút vett fel. Ezek a következők: Cserna I. (Temesvár), Darvas D. (Tusnád), Eck P. (Nagyjécsa), Faragó J. (Aracs), Gimpel F. (Nagyjécsa), Hanner F. (Orczyfalva), Hegyi J. (Zombolya), Harasz P. (Kisszentpéter), Lélek G. (Makó), Heibel M. (Párdány), Schicht A. (Bence), Schneider J. (Bogáros), Schulz I. (Temesvár), Szabadka Z. (Székelykeve), Szél I. (Szeged), Vanát I. (Majtény), Várady G. (Turócz), Takács J. (Kassa), Takács B. (Kassa). Ezeket kívül felvettek a nyolcadik osztályba egy, a hetedik osztályba tizenegy klerikust.

— **Nákó Sándor gróf üdvözlése.** Mint Fiuméből jelentik, a rappresentancia legutóbbi ülésén Vio Ferenc dr. podesta bejelentette, hogy Nákó Sándor gróf kormányzót három éves kormányzói működése alkalmából táviratilag üdvözölte, amit a gróf táviratban köszönt meg. Grossich dr. indítványára a rappresentancia is táviratilag üdvözölte Nákó grófot, aki jelenleg nagyszentmiklósi birtokán tartózkodik.

— **Esküvő.** Sajóvic Ferenc nagybecskereki m. kir. államvasuti mérnök ma reggel tartotta meg esküvőjét néhai Balogh László, volt nyiregházai pénzügyi irodatiszt kedves és szeretetreméltó leányával Gizellával. A polgári esküvő reggel 8 órákor volt a helybeli állami anyakönyvi hivatalban. Tanúk voltak: Balogh

Béla szabadkai kir. törvényszéki bíró, a menyasszony nagybátyja és Kovács Konrád itteni államvasuti mérnök. A polgári esküvő után az ifjú pár a róm. kath. plébánia-templomba ment, ahol Magyar Pál pápai kamarás adta reájuk az egyház áldását.

— **Az új nagybecskereki színház.** A Nagybecskereken létesítendő új színház ügye most nagy lépéssel haladt előre. Ugyanis egy alkalmi pénzcsoport megvette a színház céljaira 43 ezer koronáért az Aradaczi és Zápolya-utca sarkán levő másfél holdas Karátsonyi-féle telket, ahová az új színház épület létesítését a vármegye tervbe vette. A pénzcsoport szerződésileg kötelezte magát, hogy a telket a színház céljaira ugyanabban a vételárban a vármegyének átengedi s így a színház telke már biztosítva van.

— **A baja-báttaszéki vasút.** A baja-báttaszéki vasuti hid megnyitásával közvetlen tranzit forgalom létesül az ország északi és erdélyi vármegyéi és a Délvidék és Fiume, továbbá a boszniai relációk között. Az utvonallal megközelítése folytán a Máv. mai barémjének automatikus olcsóbbodása következik be, mert az új vonalon a Zimony, Orsova, Verestoron, Predeal és Gyimes felé eső állomásokról tetelesen olcsóbban szállítják az árukat a baja-báttaszéki hidon át, mint Budapesten keresztül. A baja-báttaszéki hid megnyitásának ezenkívül más, igen kedvező hatása lesz a délmagyarországi kereskedelemre. Az új utvonallal megszűnik a budapesti tranzit-forgalom jelentékeny része és ezáltal megszűnnek az árutorlódások és a szállításkésések, amelyek az utolsó esztendőben oly sok mizériát okoztak a budapesti teherpályaudvarokon.

— **Temesvármegye közgyűlése.** Temesvárról írják: Lélekelemelően nyilvánult meg Temesvármegye tegnapi közgyűlésén a vármegye közönségének osztatlan szeretete, tisztelete, bizalma és nagybecskereki Herteleny Ferenc főispán irányában. A főispán ugyanis elnöki megnyitójában közölte a vármegyével, hogy a politikai válság és a kormány lemondása folytán lemondott főispáni állásáról. A vármegye törvényhatósági bizottságának tagjai — kik a gazdasági nagy munkaidő dacára, igen tekintélyes számban jöttek el a közgyűlésre — megragadták az alkalmat, hogy a főispánt rendületlen bizalmukról és határtalan szeretetükről biztosítsák. Sztojánovits György báró, a temesmegyei alkotmánypárt elnöke, Fülöp Béla dr., a temesmegyei függetlenségi és 48-as párt elnöke, Ambrózy Béla br. és Tornya Gyula dr. voltak a vármegye közérületének tolmácsai és lelkes, szép szavak élénk visszhangra találtak a közgyűlési teremben.

— **A vasárnapi munkaszünet és a nyomdaipar.** A temesvári kereskedelmi és iparkamara értesíti az érdekelteket, hogy a kereskedelmi miniszter az ipari munka vasárnapi szüneteléséről szóló rendelet II. A. 1. m. pontját akként módosította, hogy a nyomdaiparnál a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, szinlapok, műsorok, gyászjelentések, korszor-szalagok előállítására és széthordására vasárnap egész napon át végezhető.

Végre hatással volt ez magára Germainre is s mély csöndben várták az utolsó három óranegeted. Egyszer aztán ütötte a hatot.

— Egy! . . . kettő! . . . három! . . . négy! . . . öt! . . . hat! . . . Mentve vagy édesem, mentve vagy!

Ölelték, csókolták egymást, mintha valamely nagy veszélytől szabadultak volna. 1819-től fogva most először lépte át a harmincadik év küszöbét a Germain családjának egy tagja. Minden veszélyen túl voltak. Germain kissé sápadtan mosolygott.

— Miután semmi kedvem sem volt rá, ismételte.

Linette nek azonban egyszerre minden kedve oda lett; elkomorodott, redővel a homlokán.

— Mi lelt még? kérdezte tőle Germain.

— Azt, felelte Linette, hogy az este csunyan viseltem magadat Ninivel.

— Mi?

— Azt hiszed, semmit sem láttam?

Egy hirtelen gondolat villant meg a Linette agyában.

— Most már értem!

— Mit?

— Nini tartott vissza a végzetes lépéstől.

— Talán szemrehányást akarsz nekem tenni, amiért nem öltem meg magamat?

— Persze! mondta Linette magánkívül zokogva. Menj utána, barátom, nem gátollak meg benne; hálás is lehetsz iránta; ha csak én magam vagyok, te nem vagy többé ezen a világon. Ha elgondolom az erélytelenségedet, szánsalom fog el. Hát annyira ragaszkodsz az élethez, te gyáva!

Henri Duvernois.

— **Kedvezményes vasuti jegy a tüzoltó-folyam látogatóinak.** A kereskedelmi miniszter ma leiratban értesítette a torontálmegyei tüzoltó-szövetséget, hogy a szövetség által július 10-től kezdődőleg rendezendő tüzoltói szaktanfolyam látogatói számára kedvezményes vasuti jegyeket engedélyezett a magyar államvasutak összes vonalaira.

— **Drága szavazás.** Közöltük annak idején, hogy a belügyminiszter határozata folytán a kikindai városatyákon keresik azt a 9540 koronát, mely az árvák pénzéből a csödbe került Nagyikindai takarékkészlet és előleg-egyletnél elveszett. Felelőségre vonják pedig egyetemlegesen mindazokat, akik 1900-ban mint városi képviselő-testületi tagok szavazatukkal hozzájárultak annak a közgyűlési határozatnak a maghozatalához, mely határozat alapján a 9540 koronányi árvapénzt a Nagyikindai takarékkészlet és előleg-egyletnél betétként elhelyezték. A nagyikindai polgármester most felhívta a fatális határozathozatalban részt vett képviselő-testületi tagokat, hogy a 9540 kona tőkét és kamatait a felhívás vételétől számított 8 nap alatt a város pénztáránál fizessék le, mert különben a város perelni fogja őket. Ezzel szemben a felhívottak is perre viszik a kérdést s a perben jóhiszeműségükkel fognak védekezni.

— **Vas- és fémipari munkaközvetítés.** Az Országos Műszaki Egyesület a hazai felső ipariskolák gépészeti fém-, vasipari, vegyészeti és faipari szakosztályait végzetek részére gyárak, telepek és ipari vállalatokhoz való állásközvetítést mindkét fél részére teljesen díjmentesen szervezte. Munkaadó cégek a bejelentést nevezett egyesületnél (Budapest VIII. Rákóczi-ut 30. sz. I. em.) eszközölhetik.

— **Művészestély a kaszinó-kertben.** E hó 14-én, jövő szerdán este a kaszinó-kertben (kedvezőtlen idő esetén a nagyteremben) nagy-szabású művész estély lesz, melyen a szegedi, szabadkai és a budapesti színházak művészei és művésznői lépnek fel. A kitűnő és élvezetes műsort tartalmazó művészestélyen közreműködnek: K. Hegyi Lilli, a szegedi színház szubrett-énekesnője, Kovács Hanna, a szabadkai színház koloratur énekesnője, Krémer Jenő, a szegedi színház első komikusa, Csiky László, a szegedi színház jellemszínésze, Sümei Ödön, a szegedi színház énekes bonvivanta és Vándory Gusztáv, a budapesti Magyar-Színház szalonszínésze. Karmester: Kun Richard, a szegedi színház karmestere. Bővebbet a falragaszok.

— **Az öreg iparos sorsa.** Városunk egyik régi és közsímet polgára, Steckhardt József szabómester, aki mesterségét több, mint egy fél évszázad óta folytatta Nagybecskereken, most segítségért fordul a közönséghez. Az öreg Steckhardt bácsit, aki valamikor szebb napokat is látott, egymásután érte mindenféle csapás. Régi ösmerősei, akik dolgoztattak nála s némi megélhetést biztosítottak a számára, egymásután elháltak s ő munka nélkül maradt, öregén, megrokkánva. A szerencsétlenségeket azután betetőzte az, hogy az öreg szabómesternek a szemei az utóbbi időben már annyira elgyengültek, hogy képtelen mesterségét tovább is folytatni. Több, mint 50 évi munka után most teljesen magára hagyatva tengeti öreg napjait, inségben, úgy, hogy kénytelen most ezután a nemes gondolkodású emberbarátokat kérni, hogy segítsék őt, a becsületes munkában megöszült és megrokkant Steckhardt bácsit. Adományokat lapunk szerkesztősége is elfogad és nyilvánosan nyújtat.

— **Szállítás a honvédségnek.** A magy. kir. szegedi II. honvédkerületbeli csapatok széna, szalma, tüzelőanyag és egyes állomásokon zab szükségleteinek is szállítás útján való biztosítása céljából kizárólag írásbeli ajánlatok útján az alább felsorolt állomásokon és időben nyilvános versenytárgyalások fognak tartatni és pedig: Versezen f. évi július hó 18-án a 7. honvéd gyalogezred kezelőtiszt irodájában. Pancsován f. évi július hó 21-én a honvédállomás parancsnokság irodájában. Nagybecskereken folyó évi július hó 21-én a honvédállomás parancsnokság irodájában. Lugoson folyó évi július hó 24-én a 8. honvéd gyalogezred kezelőtiszt irodájában. Orsován f. évi július hó 24-én a honvédállomás parancsnokság irodájában. Aradon f. évi július hó 28-án a honvédállomás parancsnokság irodájában. Szegeden f. évi július hó 28-án a II. honvédkerület hadbiztonságának irodájában. Szabadkán f. évi július hó 31-én a 6. honvéd gyalogezred kezelőtiszt irodájában. Baján f. évi július hó 31-én a honvédállomás parancsnokság irodájában. Az egyes állomások szükséglete és a szállítási feltételek az egyidejűleg kiadott „Hirdetmény”-ből, továbbá az előkészített „Szállítási feltételek füzetéből” meg tudhatók, melyek a m. kir. szegedi II. honvédkerület hadbiztonságánál, valamint a megnevezett állomásokon el-

— Ajándékkal akasz meglepni?

— Ne tréfálj. Arra gondolok, hogy huszonkilenc éves leszel.

— És aztán?

— Hát azért . . . tudom . . . a családodról . . .

Germain az égre emelte hosszú karjait, melyeket a villamos éjjeli lámpa fantasztikusan megnyújtott.

— Aludj újra; felesü vagy.

— Oh, Germain, nem élem meg a holnap estét.

— Én megélem, ez lesz a rekompenzáció.

Erre elaludt. Másnap le kellett mondania ligeti sétájáról, a klubjáról s tétlenül, bezárkózottan maradni a Linette szobájában, papucsos lábán, a barátjáné aggodó tekintete előtt, ki elővigyázatból elrejtett előle egy kis jávai tört, melyet könyvek felvágására használt, egy ócska kovás puskát és kidobott egy üvegsét, melyből Germain naponta öt keserű cseppet szokott lenyelni.

Valahányszor valami mozdulatot tett, Linette összerendezte; gyöngéd, hizelgő, dédelgető lett elannyira, hogy Germaint utóvégre is meghatotta ennyi aggodó éberség.

— De ha mondom neked, hogy semmi kedvem sincs meggyilkolni magamat!

— Nem leszek nyugodt, csak esti hat óra után, édesem.

Négy óra volt. Amint az óramutatók forogtak, abban a mértékben remegett Linette mindinkább. Valami csodát várt: Germain összeesik valamely titokzatos méreg által megölve abban a pillanatban, amint a hat óra utolsó ütése elhangzik.

helyezett honvédsapatok kezelőtiszt, illetőleg a honvéddaloms parancsnokságok irodáiban megtekinthetők. A szállítási feltételek füzetei a kerület hadbiztonságától díjmentesen megszerezhetők.

— **Köszönet.** A helybeli árvaháznak névtelen adakozó 6 koronát küldött. A nemesszivi adományért e helyütt mond köszönetet az árvaház-egylet elnöksége.

— **Halál a sertések miatt.** Popov N. beodrai lakos sertései a minap bementek Stojkov Bogdán szomszédja kertjébe és ottan turkáltak. Emiatt előbb szóváltás, majd verekedés támadt a szomszédok között. Oklözés közben Popov kirántotta kését és Stojkovot mellbe szurta, úgy, hogy a szerencsétlen Stojkov a földre esett és rögtön kiszenvedett. Popov ellen megindították az eljárást.

II. Endre király sirja Torontálban.

— (Saját tudósítónktól.) —

Nagybecskerek, július 6.

A perjámosi járásban fekvő Egres községből nagy történelmi szenzáció híret kapjuk. A községben ugyanis ásás közben állítólag megtalálták II-ik Endre árpádházi királyunk sírját.

II-ik Endre királyról a história tudja, hogy Felsőtorontál határszélén Egres községben vagy annak tájékán temették el mintegy száz évvel halála után, sokat kutatták is, de mindeztideig nem találtak rá. A kutatások és ásások eredménye mindössze az volt, hogy egy árpádkorabeli templom alapjait ásták ki.

A további kutatások szüneteltek, most azonban a véletlen, — ha igaz — rávezetett II. Endre sokat keresett sírjára.

Egres községben ugyanis egy ottani faterlepen a tulajdonos a telep udvarán épületet akart emelni s ennek folytán a földet föl kellett ásni.

Alig ástak mindegy két méternyi mélyre, a mikor a munkások hatalmas terméskövekre bukkantak, majd pedig emberi csontok kerültek a felszínre.

Amint tovább hánytorgatták a köveket és a csontokat, egyszerre egy másfél hüvelyk vastagságú gipsztáblára akadtak, a melynek egyik oldalán ez a szám van:

1365.

A másik oldalán pedig ez a felírás:

Rex II. Endre

A leletről rögtön értesítették a községeljáróságát, az előjáróság pedig a perjámosi főszolgabíró, aki viszont az alispánhoz fordult utasításért.

Jankó Ágoston alispán rögtön utasította dr. Sal Ferenc főszolgabíró, hogy az ásást a fatelepen szüntesse be, a nevezett helyet helyezze őrizet alá, amíg illetékes szakférfiak vizsgálatot fognak tartani s azután majd további intézkedések történnek.

Dr. Sal Ferenc főbíró rögtön kiment a községbe s beszüntette az ásást s egyben őrizet alá vette úgy a talált táblát, mint a csontokat, valamint az ásás helyét, a melynek a tájékán különben valamikor klastrom volt.

Most csak a szakférfiak vizsgálata van hátra, hogy igazolja a szenzációs fölfedezést, amely II-ik Endre sokat keresett sírjához juttatna.

Érdeklődünk a dolog iránt a helyszínén járt dr. Sal Ferenc járási főszolgabírónál, aki leletről a következőket mondja:

Július 3-án Egres község belterületén a 710. számú háztelken ásás közben emberi csontokra és egy terméskövből és téglából épült régi épület alapjaira bukkantak. E régi épület közelében mintegy egy ölnyi mélységben egy 15 centiméter széles, 15 centiméter hosszú és 3 centiméter vastag gipsztáblát találtak, amelynek egyik oldalán 1365. évszám, a másik oldalán: „Rex II. Endre” felírás van. Egres község lakossága azt hiszi, hogy az említett helyen, amely a régi egresi apátság helye, volna II. Endre árpádházi királynak a sírja. Az én impresszióm az, hogy a gipsztábla nem II. Endre korából származik, hanem sokkal későbbi keletű. A további ásást egyébként azon a helyen beszüntettem, a talált csontokat, a táblát, valamint az ásás helyét őrizet alá vettem, egyben ma írásbeli jelentést tettem a dologról Jankó Ágoston alispánnak, kérve a további rendelkezést.

TÁVIRATOK A válság.

A király nyaralása.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsből sürgönyzik: A változott magyar politikai helyzetre való tekintettel, lehetséges, hogy a király, aki az eddigi megállapodások szerint csak július 20 ikára tervezte ischli utját, — már július 10-ikén elutazik Ischlbe. Végleges döntés még erre nézve ugyan nem történt, azonban olyan intézkedések történtek, a melyek lehetővé teszik, hogy a király már július 10-ikén elutazhat Ischlbe.

A miniszterelnök a királlyal.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Wekerle Sándor miniszterelnök, aki ma reggel dánosi birtokáról visszaérkezett Budapestre, ma délután 5 óra 15 perckor Bécsbe utazott. A miniszterelnök holnap délután külön kihallgatáson jelenik meg a királlyal. A kihallgatáson a miniszterelnök jelentést tesz a tegnapi minisztertanács határozatáról s egyúttal a király kezéből átveszi a Wekerle-kormányt újabb való kinevezését.

A kormány kinevezése.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint beavatott forrásból jelentik, a király holnap újabb kinevezi a Wekerle-kormányt. A kormány kinevezése a pénteki hivatalos lapban jelenik meg.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Justh Gyula, a képviselőház elnöke, aki néhány napra tornyai birtokára utazik, elutazása előtt intézkedett, hogy a képviselőház szombaton délelőtt 10 órára ülésre hívassék össze. Az ülésnek egyetlen tárgya az újabb kinevezett kormány bemutatkozása lesz, amely alkalommal Wekerle Sándor miniszterelnök hosszabb beszédet mond. A beszédben a miniszterelnök ismertetni fogja a válság történetét s kifejti azokat az okokat, a melyek ilyen fél megoldásra kényszerítették. A miniszterelnök után az egyes pártok megbízottjai fognak nyilatkozni. Ezután két hónapos vakációra megy a ház. Ugyancsak szombaton, a képviselőház ülése után a főrendiházban is bemutatkozik az újonnan kinevezett kormány.

A függetlenségi párt állásfoglalása.

Budapest, július 6. (A „Torontál” ered. távirata.) A függetlenségi párt pénteken értekezletet tart, amelyen ünnepélyes deklarációt hoz. A deklarációban a függetlenségi párt kifejti azt a kívánságát, hogy a végleges megoldás a többségi elv alapján jöjjön létre s egyúttal a bankkérdésben leköti magát az irányban, hogy az önálló bank 1911-ben való létesítését követeli. A párt a képviselőházban a kormány bemutatkozása alkalmával ugyanezt a deklarációt teszi.

Kossuth Ferenc Wiesbadenben.

Budapest, július 6. (A „Torontál” ered. táv.) Kossuth Ferenc tegnap este a függetlenségi pártkörben kijelentette, hogy a jövő hét közepén hosszabb üdülésre Wiesbadenbe utazik.

Tanácskozások.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Ma reggel Wekerle Sándor miniszterelnök másfél óra hosszúra tanácskozott Kossuth Ferencel, délután pedig Apponyi Albert gróf tárgyalta hosszasan Kossuthal.

A második Wekerle-kormány.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti táv.) A Neue Freie Presse írja: A korona helyzete a legújabb politikai fordulat által lényegesen nehezebbé vált. Ha ugyanis a korona bizalma most ismét a Wekerle kormány felé irányul, úgy félt, hogy a jelenlegi parlamenttel szemben Wekerle nem rendelkezik azzal a befolyás-

sal, amely szükséges volna az esetleges fenyegető veszélyek elhárítására. A miniszterelnök álláspontja már a válság előtt sem volt valami könnyű. Lukács missziója most egyenesen csak növelte a függetlenségi párt önbizalmát. Kinek lehet már most akkor tekintélye, hogy a paktum betartását a koronának-biztosítsa? A választói reform keresztülvitele is nagyon kétségessé vált és a megállapodásoknak a Ház jelenlegi összetétele mellett értékük nincsen, mert a megállapodások betartásáért senki sem vállalhat felelősséget. Azt írja továbbá a Presse, hogy a Wekerle-kormányt nem ideiglenesen nevezik ki újra, hanem felhatalmazást kap új kinevezéssel az ügyek továbbvitelére. A koalíciós kabinet összeomlása tehát még nem következett be, de a régi fuziók terv megvalósítása lehetetlennek látszik. Kétségtelen, hogy katonai engedményekkel, ha ilyenek egyáltalán elérhetőek is volnának, a válságot megszüntetni nem lehet. Olyan elkeseredett az ellenszenv a dualisztikus koalíciós pártok és a függetlenségi többség között, hogy békés együttműködésre alig van kilátás. A többség olyan követeléseket támaszt, amelyek az Ausztriában uralkodó hangulatra való tekintettel súlyos konfliktusokat idézhetnének elő a koronával. Az egyetlen bizalomgerjesztő jelenség a teljesen és fenekestől felkavart helyzetben Wekerle miniszterelnök nagy politikai képessége s tőle lehet remélni, hogy a sokféle politikai dilettánsok és tervkavacsok között mégis csak képes lesz ismert tehetségével és erős kezével rendet teremteni.

A horvát bán Budapestben.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti táv.) Rauch Pál báró horvát bán ma reggel Budapestre érkezett és Novoszel Mátyás képviselő ügyében hosszasan tanácskozott Wekerle Sándor miniszterelnökkel.

A német kancellár-válság.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti táv.) Mint a „Frankfurter Zeitung” jelenti, Wedel gróf holnap Berlinbe utazik. Wedel gróft ismételten Bülow kancellár utódjaként emlegették s így berlini politikai körökben azt hiszik, hogy Wedel gróf berlini útja kancellári kinevezésével függ össze.

Kormányválság Szerbiában.

Budapest, július 6. (A „Torontál” eredeti táv.) Mint Belgrádból sürgönyzik, a szerb haladópart választmánya határozatot hozott, amely ellenzi azt, hogy Novakovic, a jelenlegi miniszterelnök tovább is megmaradjon állásában. Miután Novakovic tudvalevőleg a haladópart feje, ennél fogva a miniszterelnökségről való lemondása legközelebbre várható. Ez egyúttal a jelenlegi koalíciós miniszterium felbomlását is jelenti.

Magyar és oláh aratók harca.

Budapest, július 6. (A „Torontál” ered. távirata.) Gróf Pongrácz Miklósné Székelyhid mellett levő birtokán a magyar aratók beszüntették a munkát, mert nem kaptak béremelést. A grófné oláh munkásokat hozott, a kiket a magyarok megtámadtak. A magyarok és oláhok között véres harc keletkezett, aminek a vége az lett, hogy a magyarok az oláhokat, akik negyvenen voltak, véresre verték s közülök tizet úgy összeverték, hogy halálos sebeket kaptak s aligha épülnek fel. A rend helyreállítására csendőrség vonult ki.

Határidő-üzlet.

Budapest, július 6. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	2722—
Rozs (uj)	1996—
Zab (uj)	1542—
Tengeri (júliusra)	1566—
Tengeri (uj)	1412—

Felelős szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Arverési hirdetmény és feltételek.

A nagybecskereki kir. törvszék, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Ganzl Samu németécskai lakos végrehajthatónak özv. Mozsik Petruné sz. Bercsó Paraszkeva mint kk. Mozsik Julianna és Mária t. és t. gyámja románécskai lakos végrehajthatónak tekintendő Gilezán Trejka 120 kor. tőke és jár. és Finkestein Adolf 70 korona tőke és jár. álló követelésének a kielégítése végett az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nagybecskereki kir. törvszék területén levő, az écskai 432. sz. tjkvben A. I. 1. sor. 578. hrsz. a. foglalt ingatlanon létező 454. öi. sz. felülepítmenyből és 386 □-öl beltelek haszonélvezetéből kk. Mozsik Juliannát és kk. Mozsik Máriát megillető jutalék 600 kor. kikiáltási árban folyó évi **július 30-ik** (harminc) **napjának d. e. 10 órájkor** Románécska község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni:

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felül ígéretet senki sem tenne, az árverésre kifizető birtok a megállapított kikiáltási ár 2/3-ánál, vagyis 400 kor.-nál alacsonyabb áron az árverésen el nem adható.

Ha a kikiáltási ár fokozatos leszállítása következtében a legalacsonyabb árt elérő ígéret nem tétetik, a kiküldött az árverést felfüggeszti.

2. Az árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10%-át, vagyis 60 koronát készpénzben, vagy az 1881 évi november 1-én 3333. szám alatt kelt m. kir. ig. miniszteri rendelet 8. §-ában jelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881 : LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni és a vevő köteles nyomban a kikiáltási ár %-a szerint megállapított bánatpénzt az általa ígért ar ugyanannyi %-áig kiegészíteni. Ha ennek a kötelezettségének eleget nem tesz, ígérete figyelmen kívül marad és az árverésben, melyet haladéktalanul folytatni kell, részt nem vehet. Ha az árverés folytatásában senki sem tesz újabb ígéretet, előbb azonban más is árverelt, az ingatlant az által, illetőleg több ily árverelő közül a legtöbbet ígérő által megvettnek kell kijelenteni. Ha ez az ígéret a kikiáltási árt meghaladja, az előbbi bekezdés szabályait kell alkalmazni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. törvényszék tkvi irattárában és Románécska község-házánál megtekinthetők.

Nagybecskerek, a kir. törvényszék mint telegkönyvi hatóságnál, 1909. évi május hó 17. napján.

Rektorisz,
ki. törvszéki bír.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság nyilvános írásbeli versenyárgyalást hirdet a következő építkezési és javítási munkálatokra, mely versenyárgyalás Aradon a jószágigazgatóságnál az alább elősorolt napokon és sorrendben fog megtartatni.

Tételek száma	Megnevezés	Vármegye	Kincstár által engedélyezett összeg		Hitközség fizet kézi és írás napszám		Megjegyzés
			K.	f.	K.	f.	
I. 1909. július hó 27. napján délelőtt 10 órákor a következő községekben fekvő épületekre:							
1	Nagykamaráson iskola kibővítése	Aradmegye	6832	50	—	—	A kézi és írás napszámok természetben lesznek kiszolgáltatva
2	Csanádpalotán r. katolikus templom tatarozása	Csanádmegye	3805	20	235	05	
3	Ókérén róm. katolikus templom tatarozása	Bács-Bodrogmegye	1506	36	100	68	
4	Ószivácson róm. katolikus lelkész-lak javítása	"	773	60	60	45	
5	Oppován róm. katolikus lelkész-lak javítása	Torontálmegye	1405	35	56	49	
II. 1909. július 28. napján délelőtt 10 órákor							
1	Lugoson róm. katolikus templom javítása	Krassó-Szörénymegye	1795	49	—	—	A kézi és írás napszámok természetben lesznek kiszolgáltatva
2	Faeseton róm. katolikus lelkész-lak javítása	"	3748	87	238	16	
3	Mehádián róm. katolikus lelkész-lak javítása	"	1082	86	89	94	
4	Majláthfalván II. ovoda építése	Temesvármegye	17856	24	—	—	
5	Felsőmuzslyán régi ovoda helyreállítása	Torontálmegye	2190	98	—	—	

Az írásbeli zárt ajánlati versenyárgyalás Aradon a kir. jószágigazgatóság hivatalos helyiségében fent jelzett napokon és órában fog megtartatni, mely időpontig a zárt írásbeli ajánlatok ugyanott adandók be. — Ajánlat minden egyes munkára külön-külön teendő.

Az ajánlattevő tartozik az általa megajánlott összeg 5%-át készpénzben vagy ovadékképes értékpapirokban valamely kir. adóhivatali pénztárnál, jelen hirdetmény számára való hivatkozással, bánatpénz gyanánt befizetni és arról szóló nyugtát ajánlatához csatolni.

Az ajánlatban a megajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó, továbbá kiténtetendő lesz az is, hogy az ajánlatban lévő százalékos engedmény a kegyuri épületeknél a hitközséget terhelő váltásösszegre is vonatkozik.

A termüvelet, valamint az általános és részletes feltételek Aradon a kir. jószágigazgatóságnál a hivatalos órák alatt (d. e. 8—2 óráig) megtekinthetők.

Az elkészített vagy utóajánlatok, valamint táviratilag bejelentett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A beadott ajánlatok azonnal bizottságilag felbontatnak, mely eljárásnál ajánlattevők vagy igazolt képviselői jelen lehetnek és ajánlattevők ajánlataikért 30 napig kötelezettségben maradnak.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül, azok összegére való tekintet nélkül, szabadon választhasson.

Arad, 1909. évi július hó 1-én.

(Utánnomás nem díjazatik) 633-2.1

M. kir. államjószágigazgatóság.

494/1909. sz. Rudolfsgnád község előljárósága.

Árverési hirdetmény.

Rudolfsgnád község előljárósága ezenel közhírré teszi, miszerint folyó évi **július 8-án d. e. 9 órákor** a község-házánál 4 drb igazolvánnyal ellátott

kiselejtezett tenyészkan

nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett el fog adatni.

Rudolfsgnád, 1909. évi július hó 1.

Községi előljáróság.

629-3.2

4413/1909. sz. A nagybecskereki járás főszolgabírájától.

Pályázati hirdetmény.

Elhalálozás folytán megüresedett nagytoráki **körorvosi állásra** pályázatot hirdetek.

A körorvos javadalmazása: Évi fizetés 1800 kor., látogatási díj nappal 1 kor., éjjel 2 kor., halottkémlés és husszemle díjak és a törvényben megállapított fuvardíjak.

A körhöz tartozik Kis- és Nagytorák község.

Felkérem a pályázni szándékozókat, hogy a kérvényüket hozzám **július 24-éig** nyujtsák be.

Nagybecskerek, 1909. évi június 30.

Lowieser Imre,
főszolgabíró.

630-3.2

1909. évi május hó 1-étől már állandóan kapható!
Magyar forrás. Hugyhajtó és hugsavoldó Magyar forrás.

SZULTÁN-FORRÁS

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, dus Lithion-tartalmú ásványvíz.

Gyógyító és üdítő ital.

Dus Lithion-tartalma következtében sikerrel alkalmazható vese-, huygkó- és hólyagbajok esetében, továbbá a légző- és emésztő-szervek hurutos bajainak gyógyítására.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás-vállalat.

Kutkezelőség és központi iroda: **EPERJES**. Igazgatóság: **BUDAPEST, VI., Ferenó József-rakpart 22.** — Kapható már külföldön is a következő városokban: Brüsselen, Páris, London, Newyork, Ostendében.

Telefon Eperjesen: 74.

Telefon Budapesten III-93.

Főraktár Nagybecskereken: **Ro'sa Béla** fűszerkereskedésében és azonkívül mindenütt kapható.

327-100.39

Egy külön álló ház

3 szoba és hozzátartozó
:: mellékhelyiségekkel

augusztus 1-re kiadó

Amerika városrész
Merezy-utea 15. sz. a.

Czája Mariánál.

634-1.1